

16.12.2021

Click or tap here
to enter text.
**IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMISTA VALMISTELEVA
TYÖRYHMÄ**

Aika Torstai 16.12.2021 klo 13.00-15.30

Paikka Teams

Läsnä:

Jari Keinänen (pj.)/STM
Minna Viuhko (siht.)/STM
Laura Terho (siht.)/STM

Anna Bruun/TEM
Helena Ewalds/THL
Kimmo Halme/SM
Roope Jokinen/SM
Sari Karisto/Helsingin kaupunki
Mira Karppanen/TEM
Berit Kiuru/SM
Annika Korpela/Kuntaliitto
Sari Lampela/THL
Katri Lyijynen/Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä
Pia Marttila/Rikosuhripäivystys
Mikko Sipilä/ Syyttäjälaitos
Alexandra Stranden/UM
Jaana Vuorio/Migri
Tarja Tenkula/Kuntaliitto (klo 13.30-)?

Pysyvät asiantuntijat:

Anniina Jokinen
Henna Leppämäki
Anni Valovirta

Kutsuttuna asiantuntijana:

Virva Juurikkala/STM

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.03.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Meritullinkatu 8
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

02951 63415
+358 2951 63415

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

2 Asialistan hyväksyminen

Asialista oli lähetetty työryhmälle perjantaina 10.12.2021. Asialista hyväksyttiin ilman lisäyksiä.

3 Edellisten kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen

23.11.2021 ja 12.10.2021 olleiden kokousten pöytäkirjat oli lähetetty työryhmälle etukäteen. Sari Lampela/THL oli lähettänyt etukäteen pienen teknisen muutosehdotuksen 12.10. olleen kokouksen pöytäkirjaan. Tämän pohjalta pöytäkirjasta muutettiin seuraava kohta (muutos kursivoitu):

”THL:n asumispalveluita koskevassa *selvityksessä esimerkkejä sosiaalihuollon ja poliisin toimivasta yhteistyöstä* asiakastasolla (esim. jos asiakas ollut vaarassa). Joissain tapauksissa sos.huolto ja poliisi käyvät paljonkin rajanvetoa tiedonsaannista, sos.huollon asiakkuus on lähtökohtaisesti salassapidettävää tietoa.”

Muutos tehtiin pöytäkirjaan ja muilta osin pöytäkirjat hyväksyttiin sellaisenaan.

4 Sote-uudistuksen kautta kohti uusia toimintarakenteita ja –käytäntöjä (alustus: Virva Juurikkala/STM)

Virva Juurikkala esitteli sote-uudistusta (ks. liitteenä olevat diat, joissa on yksityiskohtainen kuvaus uudistuksen peruselementeistä, tavoitteista, hyvinvointialueiden tehtävistä, yhteistyörakenteista jne.). Alustuksen jälkeen käytiin keskustelu, jossa tiedusteltiin, miten sote-uudistus vastaa siihen, miten sosiaalipalvelut ja terveydenhuollon palvelut pelaavat yhteen. Juurikkala vastasi, että tämä on yksi ydinhaasteista ja keskeisistä tavoitteista. Tulevaisuudessa on vain yksi järjestäjä, joka vastaa kokonaisuudesta. Keskusteltiin lyhyesti myös OT-keskusten tilanteesta, jonka osalta Juurikkala totesi, ettei asiasta ole vielä säädöspohjaa sosiaalihuollossa, terveydenhuollossa keskittämistä on säännelty tarkemmin. Hankerahoitusta on annettu alueille lasten, nuorten ja perheiden vaativimpien palvelujen ja niihin liittyvän osaamisen kehittämiseksi. Asiasta ei kuitenkaan todennäköisesti ole tulossa sääntelyä ainakaan vielä tällä hallituskaudella.

Mitä tulee ik-uhreihin, pohdittiin sitä, että ollaanko nyt suunniteltavien osaamiskeskittymän osalta huomattavasti edellä verrattuna siihen, mitä muuten sote-uudistuksessa tapahtuu ja mihin alueilla on voimavaroja. Juurikkalan mielestä hv-alueiden perustaminen on iso loikka nykyisestä ik-uhrien auttamisen näkökulmasta. Olisi toivottavaa, että hv-alueet saisivat alkuvaiheessa rauhassa aloittaa ja kehittää toimintaansa, ennen kuin aletaan kehittää YTA-tasoa. Pj totesi loppuun, että siirtyminen kunnista hv-alueille on selkeä parannus nimenomaan niiden ryhmien osalta, jotka ovat volyymiltaan pieniä, mutta joiden palvelutarpeet ovat vaikeita/moninaisia.

5 THL:n asumispalveluita koskevan selvityksen tulokset ja suositukset (alustus: Sari Lampela/THL)

Sari Lampela/THL esitteli juuri julkaistua asumispalveluita koskevaa THL:n selvitystä (ks. liitteenä olevat diat sekä tarkemmat suositukset ym. selvitysraportista). Lampela totesi, että puheenvuoro on valmisteltu sen pohjalta, mitä tämän lainvalmistelutyöryhmän on tärkeää saada tietää. Hallitusohjelman ik-uhrien asumispalveluita koskeva kirjaus sisältää pitkälle viedyn ajatuksen siitä, että on tarve saada joku palvelu ja että asiasta säädetään osana tämän työryhmän lainsäätötyötä. THL:n selvityksen tulokset eivät kuitenkaan tue HO:n kirjausta. Selvityksessä esiin tulleet sosiaalipalveluita koskevat puutteet ovat yleisiä palvelujärjestelmän puutteita, eivätkä ihmiskauppaerityisiä puutteita. Puutteita kyllä havaittiin, mutta niitä ei voida ratkaista vain ik-uhreja koskevalla lainsäädännöllä tai palveluilla. Tulokset eivät tue sitä, että tarvittaisiin ik-uhreille tietty oma asumispalvelu, koska palvelutarpeet ovat moninaisia. Koska volyyymi on pieni, valtakunnallinen palvelu ei näyttäydä tarkoituksenmukaisena, koska palveluun siirtyessään ihminen joutuisi mm. jättämään kaikki kontaktinsa (joissain tilanteissa tämä tosin voi olla toivottavaakin, esim. jos pitää päästä kauas hyväksikäyttäjistä). HO-kirjauksen määritelmän mukaista ”turvallista ja tuettua asumispalvelua” ei ole olemassa, lähimpänä tällaista palvelua on Samaria ry:n Rose –koti, jota ei kuitenkaan katsottu voitavan pitää referenssinä, kun mietitään valtiovetoista

palvelua. Julkisen vallan järjestämisen asumispalvelun on kuitenkin aina oltava turvallista. Selvityksessä keskityttiin aikuisiin. Selvitystä varten haastateltiin yksin alaikäisenä maahan tulleiden palveluista vastaavia tahoja, mutta haastatteluiden mukaan näiden alaikäisten kohdalla ei ole merkitystä, tunnistetaanko lapsi ik-uhriksi vai ei. Palveluissa nousi esiin aikuissosiaalityön ja vokkien sos.työn puutteelliset resurssit sekä järjestöjen tuki, jotta asiakkaat kykenevät navigoimaan palvelujärjestelmässä. Resurssien turvaaminen on keskeistä, koska jos resursseja ei ole, kaikki eivät edes pääse asiakkuuteen. Selvityksen tuloksissa korostui monialaisen, asiakaslähtöisen yhteistyön merkitys, jota nykyiset rakenteet eivät aina tue, sekä palveluiden helppo saatavuus. Väkivallan vastainen työ keskittyy usein lähisuhteiden väkivaltaan, ja työssä pitäisi huomioida myös se, että väkivallan tekijä voi olla työnantaja tai parittaja. Koska sote-uudistus ei koske tp-hakijoita, jotka saavat palvelunsa vokeista, pitäisi muulla tavoin varmistaa heidän palveluiden saaminen.

Lampelalle esitettiin selvityksen herättämiä kysymyksiä ja tiedusteltiin mm. sitä, eikö selvityksessä tullut konkreettisia ideoita siihen, miten asumispalveluita tulisi kehittää ja miksi turvakotien osalta päädyttiin antamaan vain suositus, että asiaa tulee selvittää sen sijaan, että tehdyn selvityksen perusteella olisi jo tehty suosituksia siitä, miten turvakotilakia tulisi muuttaa. Tähän Lampela vastasi, että toiveita turvakoteihin liittyen esitettiin turvakotipalveluiden ulkopuolelta ja niiden perusteella turvakotien kohderyhmän laajentamisen mahdollisuutta tulee tarkastella laajemminkin. Myös esim. aktiivisten turvauhkien ja käytännön toimintamallien osalta olisi toivottu konkreettisia ideoita siihen, miten näissä tilanteissa tulisi toimia.

Sekä Lampelalta että STM:ltä tiedusteltiin, tarkoittavatko selvityksen tulokset sitä, ettei HO:n kirjauksen mukaisesti asumispalveluista säädetäkään tässä lakipaketissa. Tähän Lampela totesi, ettei selvitys tue HO-kirjausta. Pj sanoi, että selvityksessä ei annettu STM:lle suoranaisesti suosituksia tai ehdotuksia siitä, miten työn alla olevaa lainsäädäntöä pitäisi kehittää. Asiaa mietitään vielä ja arvioidaan, onko mahdollisuuksia lähteä tältä pohjalta esittämään lainsäädäntöuudistuksia. THL on kuitenkin tehnyt ison selvityksen asiasta.

6 Hallituksen esityksen valmistelun aikataulu

Pj kertoi, että hallituksen esitystä tullaan valmistelemaan tiiviinä pienryhmätyönä. Tämän lisäksi työryhmä kokoontuu alkuvuodesta 2-3 kertaa ja työryhmälle lähetetään myös kokousten väleissä HE-luonnoksen tekstejä luettavaksi. Laura Terho täydensi, että alun perin oli ajatuksena, että esitys voidaan antaa loppuvuodesta 2022. Valmistelun aikana on kuitenkin selvinnyt, että esitys pitää antaa budjettilakina jo alkusyksystä. Tämä syö valmistelun aikaa aikataulun loppupäästä, alkupäästä puolestaan vei aikaa se, että auttamismallista päättäminen viivästyi ja kesti useita kuukausia. Terho esitteli aikataulusuunnitelman, jonka mukaan pykälien pitää olla valmiina lausuntokierrosta varten maaliskuun alussa. Aikataulussa on myös huomioitava, että oikeuskansleri tai lainsäädännön arviointineuvosto saattaa haluta käydä esityksen läpi. HE pitää antaa viimeistään syyskuun puolivälissä, joten lausuntokierros on oltava käytyä jo huhtikuun lopulla. HE-luonnos varmasti muotoutuu vielä lausuntokierroksen perusteella. Terho ehdotti, että pykäläluonnokset lähetetään työryhmälle kokousta seuraavana päivänä, mutta pj ehdotti, että luonnosta työstettäisiin vielä eteenpäin SM:n kanssa ennen kuin pykäläluonnokset lähetetään työryhmälle. Kimmo Halme/SM totesi, että pykälät ovat vasta hyvin alustavia ja esitti, että koko työryhmä tulisi saada mukaan valmisteluun, ettei asia jäisi vain yksittäisille lakimiehille. Pj totesi, että ratkaisukeskeisyys on nyt tarpeen. Ei riitä, että kommentoidaan, ettei joku asia toimi, vaan pitää ehdottaa, miten toimisi paremmin. Lainvalmistelijat sitten arvioivat, ovatko ehdotukset lakiteknisesti mahdollisia. Päädyttiin siihen, ettei pykäläluonnoksia lähetetä ihan vielä työryhmälle.

Työryhmässä esitettiin huoli aikataulusta. Keskusteltiin myös siitä, mikä on tulevan lain tavoite ja mitä nykyisen vastaanottolain 4 luvulle tehdään uudistuksessa. Tullaanko erillislaissa säätämään lähinnä auttamisen organisoinnista ja viittaamaan palveluiden osalta vain muuhun lainsäädäntöön? Laura Terho kertoi, että laissa on tarkoitus kuvata mm. rakenne ja kuntakorvaukset, mutta siltä osin kuin järjestämistä vastuusta ja palveluiden sisällöstä on säädetty jo muualla lainsäädännössä, siitä ei kuulu säätää. Pohdittiin, että jos uusi laki on järjestämislaki ja vastaanottolain 4 luku vain kumotaan, mitä tämä tarkoittaa ik-uhrien aseman parantamisen kannalta. SM:ssä nähdään, että 4 luvun kumoaminen ei ole vain teknisluonteinen asia. Anni Valovirta muistutti myös kansalaisjärjestöjen osallistamisesta ja siitä, että heitä tulee kuulla ennen kuin HE-luonnos lähtee lausuntokierrokselle. Minna Viuhko selvittää aikataulua tämän osalta. Pj kertoi lain pohjaideologian olevan se, että parannetaan ik-uhrien yhdenvertaista auttamista ja rakennetaan sellainen toimintamalli, joka mahdollistaa tämän. Lain tarkoituksena on kuvata tämä malli. Lisäksi tarkoituksena on se, että THL:lle tulee merkittävä rooli

valtakunnallisessa koordinaatiossa ja tämän lisäksi on alueellista koordinaatiota. SM:n kanssa on käytävä vielä keskustelua siitä, kuinka paljon lainsäädäntöön tulee substanssia ja mikä on vastaanottolain rooli ja ideologia tässä.

Keskusteltiin myös työskentelytavoista ja siitä, että tarkoitus ei ole enää käydä työryhmässä yleiskeskustelua, vaan pykäläkohtaista keskustelua. Juristipienryhmä tulee kokoontumaan tiiviisti, mutta koko työryhmä harvemmin. Työskentelyä tapahtuu kuitenkin tiiviisti myös kokousten välissä. Sovittiin, että kommentoitavat tekstit laitetaan työryhmän Tiimeri-tilaan, jotta jokainen pääsee kommentoimaan, mutta myös näkemään muiden kommentit.

Pj peräänkuulutti sitä, että nyt on käärittävä hihat ja ryhdyttävä ripeästi töihin, jotta työ saadaan maaliin. Migristä todettiin, että heillä on valmius tukea lainvalmistelua. Myös AJ:stä sanottiin, että tahtotila saada jotakin aikaiseksi on vahva.

7 Kevään 2022 kokousten ajankohdat

Työryhmän vuoden 2022 ensimmäiset kokoukset ovat ma 24.1.2022 klo 11.30-14 ja ke 16.2.2022 klo 14-16.

8 Muut asiat

Kokouksessa ei ollut muita asioita.

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.30.

Liitteet 1) Asialista
 2) Virva Juurikkalan/STM alustuksen diat
 3) Sari Lampelan/THL alustuksen diat

Jakelu Työryhmän jäsenet ja varajäsenet